

repertoire, 2) activation of the artistic and image attitude of pupils towards the songs performed by them, 3) activation of pupils' artistic and creative work. The described pedagogical conditions are efficient, because the positive dynamics according to all criteria and indicators was noted at the end of the forming experiment.

Keywords: artistic image, artistic and image thinking, vocal and choral work, vocal and choral works, means of singing expressiveness.

Подано до редакції 16.01.15

УДК: 61.007.2+347.56+37.091.12

Любов Парфирівна Пономарюк,
здобувач кафедри педагогіки,

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна,
викладач фізичного виховання Білгород-Дністровського медичного училища,
Обласна комунальна установа «Білгород-Дністровське медичне училище»,
вул. Калініна, 10а, м. Білгород-Дністровський, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ З РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УМОВАХ МЕДИЧНОГО УЧИЛИЩА

Стаття присвячена визначенню ролі педагогічного колективу медичного навчального закладу у формуванні професійної відповідальності майбутніх молодших медичних спеціалістів у процесі здобуття професійної освіти та в окресленні основних шляхів її розвитку.

Ключові слова: педагогічний колектив, професійна відповідальність, молодший медичний спеціаліст, навчально-виховний процес.

Постановка проблеми. Сьогодні, виходячи зі світових тенденцій, незмірно зростає значення формування гармонійно розвинутої, суспільно активної особистості. Всі ланки системи освіти України ставлять мету підготувати високоосвічених, всебічно розвинених спеціалістів. Підготовка висококваліфікованого фахівця медичної галузі передбачає не лише оволодіння студентами необхідним обсягом теоретичних знань, практичних умінь та навичок, а й надбання професійно значущих особистісних якостей, котрі дають змогу успішно адаптуватися до майбутньої діяльності, набувати соціальної та особистісної зрілості, прагнути фахового й особистісного самовдосконалення.

В умовах оновлення медичної освіти, активних пошуків викладачами шляхів та засобів підвищення ефективності підготовки професійних медичних кадрів особлива роль належить формуванню відповідальності молодшого медичного спеціаліста як невід'ємної складової професійного самовдосконалення особистості.

Аналіз досліджень і публікацій.

Проблема формування відповідальності завжди була в центрі уваги педагогічної теорії та практики (А. С. Макаренко, В. А. Сухомлинський, Н. К. Крупская, С. Т. Шацкий), розвивалася адекватно до потреб суспільства. Ця проблема є важливою і на сучасному етапі розвитку суспільства, тому що сьогоденне суспільство потребує від людини не тільки

ретельності та старанності, але і самостійності, ініціативності у вирішенні життєвих, навчальних, виробничих проблем. На актуальності проблеми формування професійної відповідальності майбутнього молодшого спеціаліста наголошують вітчизняні психологи О. Ф. Бондаренко, Ж. П. Вірна, А. Б. Коваленко, С. Д. Максименко, Л. П. Овсянецька, Л. Е. Орбан-Лембрик, Н. І. Пов'якель, В. А. Семиченко, Л. Г. Терлецька, Н. В. Чепелєва.

На думку дослідника Я. В. Цехмістер, можна визначити принципи професійної підготовки майбутнього спеціаліста, в основу класифікації яких покладено якості особистості – *рефлексія, емпатія, організованість, відповідальність* [4, с. 51].

У багатьох випадках під час розгляду проблеми виховання в особистості відповідального ставлення до діяльності акцентується увага тільки на суспільному обов'язку. Типовим у цьому плані є позиція Л. Е. Коршунової [2], яка, вивчаючи особливості формування такого типу ставлення особистості до праці у виробничому колективі, дійшла висновку, що "відповідальність" передбачає високо свідоме ставлення до трудової та суспільної діяльності, яке розкривається в комплексі переважаючих соціальних установок і мотивів" [Там же, с.155].

Мета цієї статті полягає у визначенні ролі педагогічного колективу медичного навчального закладу у формуванні професійної відповідальності майбутніх молодших медичних спеціалістів у процесі

здобуття професійної освіти та окресленні основних шляхів її розвитку.

Виклад основного матеріалу.

Основною метою змісту діяльності педагогічного колективу з розвитку професійної відповідальності майбутніх молодших медичних спеціалістів як системи знань, умінь та навичок є підготовка майбутнього молодшого медичного спеціаліста до здійснення нормативної поведінки в галузі практичної професійної діяльності через формування системи мотивів, знань, умінь, навичок, професійно значущих якостей і вмій забезпечувати рефлексію власної поведінки.

Тому для створення умов формування професійної відповідальності необхідно використовувати такі принципи:

- *мотивації* (що формує у студентів ставлення до людини як найвищої цінності, усвідомлення діяльності медика не тільки як професійної, а й духовної місії);

- *самовизначення* (створення середовища, в якому кожен студент повинен самовизначитися через пізнання своїх особливостей, здібностей, можливостей і прагнень);

- *саморозвитку* (передбачає, що зміст навчання має включати спеціальні заняття, спрямовані на самопізнання і побудову програм саморозвитку, а це забезпечує високий ступінь самостійності в навчанні, його творчий характер);

- *відповідальності* (що передбачає самореалізацію майбутнім медиком своєї діяльності і відповідальності за неї).

Л. Г. Подоляк та В. І. Юрченко вказують, що для підвищення мотивації студентів до професійного самовдосконалення важливо поєднувати групові та індивідуальні форми навчальної діяльності, співвідносити навчальний матеріал з майбутньою професійною діяльністю, моделювати ситуації, які вимагають підтримки або спонукання до діяльності та ін. [3: 164]. Підсумовуючи погляди вчених, нами вирішено такі *інтегральні складові*, які забезпечують формування змісту діяльності педагогічного колективу з розвитку відповідальності майбутнього молодшого спеціаліста:

- створення навчального середовища, що сприяє прояву творчих потенціалів кожного студента (збільшення гнучкості і динамічності його структури, варіативність управління елементами і зв'язками, що дозволяють на більш високому організаційному рівні виконувати провідну системну функцію – задоволення потреб у розвитку професійної відповідальності майбутнього молодшого медичного спеціаліста і

формування професійної спрямованості їх діяльності);

- удосконалення структури навчальних дисциплін, навчального плану, надання їм гнучкості і варіативності з метою підвищення рівня освітніх потреб і потреб тих, у кого формують професійну відповідальність;

- професійно-творча спрямованість змісту навчальних дисциплін, що складають основу розвитку професійної відповідальності молодшого медичного спеціаліста, формування його професійної компетентності.

Для цього можна скористатись висновками наукового доробку Т. Гурлевої [1], якою виокремлено три можливі шляхи формування відповідальності (Рис. 1).

Перший шлях – формування відповідальності у спільній діяльності студента та викладача. Обирається проблемна для студента та викладача мета, проводиться вибір шляхів її досягнення, прийняття рішень, безпосереднє виконання, оцінювання результатів, робляться висновки. Викладач застосовує систему методів педагогічного впливу, до яких належать переконання, педагогічні вимоги, заохочення та покарання, приклади, закріплення тощо.

Другий шлях – формування якості відповідальності в колективній діяльності, де здійснюється принцип "відповідальної залежності" між учасниками спільної діяльності, в ситуації "відповідності". На цьому етапі викладач опосередковано впливає на студента через колектив односторонньо. Рівень відповідальності студента залежить від характеру поставлених викладачем вимог (вимогливість викладача), способу організації спільної діяльності групи.

Третій шлях – створення умов для самовиховання якості відповідальності, коли студент прагне до самостійного відповідального вибору цілі, шляхів її досягнення, сам визначає план дій, прагне до усвідомленої оцінки результатів особистої і спільної діяльності та фіксації власного досвіду. На цьому етапі дуже важливо дбати про те, щоб відповідальний вчинок студента був можливий і за умов відсутності контролю й оцінки з боку викладача та одногрупників, щоб якість відповідальності стала гармонійною, цілісною, що проявляється в неконтрольованих зовні ситуаціях. У студента повинні виникнути бажання та потреба підвищити свою відповідальність.

Ефективність і успішність формування відповідальності під час навчання у медичному училищі залежить від способу організації навчально-виховного процесу, який відповідає цілі та змісту професійного навчання.

Рис. 1. Шляхи формування відповідальності майбутніх молодших медичних спеціалістів.

Висновки. В діяльності педагогічного колективу з розвитку професійної відповідальності важливою є поступовість навчально-виховної роботи, яка має на меті сприяти формуванню спрямованості особистості студента на самореалізацію в професійній сфері; таких характеристик самосвідомості (зокрема ціннісних орієнтацій), які б забезпечували конкретизацію прийнятих особистістю духовних цінностей, її моральної та громадської позиції в напрямі, узгодженому з

особливостями медичної професії; такої системи стратегій поведінки і узагальнених способів дій, яка б найкраще допомагала оволодінню професією молодшого медичного спеціаліста. Таким чином, подальшого дослідження потребує проблема формування професійно важливої якості молодшого медичного спеціаліста – відповідальності в процесі фахової підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гурлева Т. С. Автономна відповідальність: Перспективи розвитку у підлітковому віці / Т. С. Гурлева [Електронний ресурс]: Режим доступу http://www/democracy.kiev.ua/publikations/collections/conference_2005/section_20/Gurleva/doc
2. Коршунова Л. Е. Формирование ответственного отношения личности к труду в производственном коллективе / Л. Е. Коршунова // Роль трудовых коллективов в

коммунистическом воспитании трудящихся. Ч. 2. – Л., 1975. – С. 154-165.

3. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.

4. Цехмістер Я. В. Допрофесійна підготовка учнів у ліцею медичного профілю: теорія і практика / Я. В. Цехмістер. Монографія. – К.: Наукова думка, 2002. – 220 с.

REFERENCES

1. Hurleva, T.S. Avtonomna vidpovidalnist: Perspektyvy rozvytku u pidlitkovomu vitsi [Autonomous responsibility: development perspective in a teenager]. Retrieved from: http://www/democracy.kiev.ua/publikations/collections/conference_2005/section_20/Gurleva/doc
2. Korshunova, L. E. (1975). Formirovanie otvetstvennogo otnosheniya lichnosti k trudu v proizvodstvennom kollektive [Personality's responsible attitude to work in manufacturing society]. *Rol trudovih "Наука і освіта", №2, 2015*

kollektivov v kommunisticheskom vospitanii trudyaschihsya – Working society's role in the communist upbringing of the working staff, P.2, 154-165. Lviv [in Russian].

3. Podolyak, L. G., Yurchenko, V. I. (2008). *Psykhologhiia vyshchoi shkoly: Pidruchnyk* [High school psychology: textbook. 2-nd edition]. Kyiv: Caravela, [in Ukrainian].

4. Tsehmister, Ya. V. (2002). *Doprofesiina pidhotovka uchniv u litseiu medychnoho profiliiu: teoriia i*

praktyka [Preliminary professional training of students in a medical profile lyceum: theory and practice. Monograph]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

*Любовь Порфирьевна Пономарюк,
соискатель кафедры педагогики,
Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского,
ул. Старопортофранковская, 26, г. Одесса, Украина,
преподаватель физического воспитания Белгород-Днестровского медицинского училища,
Областное коммунальное учреждение «Белгород-Днестровское медицинское училище»,
ул. Калинина, 10а, г. Белгород-Днестровский, Украина*

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО КОЛЛЕКТИВА В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ МЕДИЦИНСКОГО УЧИЛИЩА

В условиях обновления медицинского образования, активных поисков преподавателями путей и средств повышения эффективности подготовки профессиональных медицинских кадров особая роль принадлежит формированию ответственности младшего медицинского специалиста как неотъемлемой составляющей профессионального самосовершенствования личности. Подытоживая взгляды ученых, автор выделяет интегральные составляющие, обеспечивающие формирование содержания деятельности педагогического коллектива по развитию ответственности будущего младшего специалиста:

- создание учебной среды, которая способствует проявлению творческих потенциалов каждого студента (увеличение гибкости и динамичности его структуры, вариативность управления элементами и связями, позволяющие на более высоком организационном уровне выполнять ведущую системную функцию – удовлетворение потребностей в развитии профессиональной ответственности будущего младшего медицинского специалиста и формирования профессиональной направленности их деятельности);

- совершенствование структуры учебных дисциплин, учебный план, придание им гибкости и вариативности в целях повышения уровня образовательных потребностей и потребностей тех, у кого формируют профессиональную ответственность;

- профессионально-творческая направленность содержания учебных дисциплин, составляющих основу развития профессиональной ответственности младшего медицинского специалиста, формирование его профессиональной компетентности.

Согласно исследованию Т. Гурлевой, можно выделить три возможных пути формирования ответственности:

- формирование ответственности в совместной деятельности студента и преподавателя;
- формирование качества ответственности в коллективной деятельности;
- создание условий для самовоспитания качества ответственности.

Эффективность и успешность формирования ответственности во время учебы в медицинском училище зависит от способа организации учебно-воспитательного процесса, который отвечает цели и содержанию профессионального обучения.

Ключевые слова: педагогический коллектив, профессиональная ответственность, младший медицинский специалист, учебно-воспитательный процесс.

*Liubov Ponomariuk,
Degree-seeking student of the Pedagogy Department,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
Staroportofrankivska Str., 26, Odesa, Ukraine.
Physical Education Teacher of the Bilhorod-Dnistrovsk Secondary Medical Postgraduate,
Public Educational Institution “Bilhorod-Dnistrovsk Secondary Medical Postgraduate”,
Kalinina Str., 10a, Bilhorod-Dnistrovsk, Ukraine*

TEACHING STAFF ACTIVITY IN PROFESSIONAL RESPONSIBILITY DEVELOPMENT UNDER CONDITIONS OF MEDICAL COLLEGE

In terms of medical education renewal and active searching for ways and methods of increasing the quality of professional medical staff effective training, the formation of junior medical specialist's responsibility as an integral part of professional self-improvement is of the key importance. Integral components, which provide the formation of teaching staff activity content aimed at the development of future junior medical specialists' responsibility, are the following:

- creation of the educational environment, which enables the creative potential revealing of each student (making its structure more flexible and dynamic, variation of management of the elements and ties, which provide for the execution of one of the most important system function on a higher organizational level – satisfaction of needs for junior medical specialists professional responsibility formation and formation of their activity professional direction);

- improvement of the educational disciplines structure, educational plan, making them flexible and variative aiming at upgrading the level of educational needs and the needs of those, in whom professional responsibility is being formed;

- professionally creative direction of educational disciplines` content, which make the basis of junior medical specialists` responsibility and form their professional competence.

According to the research of T. Gurleva, the ways for the junior medical specialists` responsibility formation are the following:

1. Responsibility formation in the social activity of a student and a tutor;
2. Formation of responsibility in collective activity;
3. Creating conditions for self-growing of responsibility;

The effectiveness and success in responsibility formation when studying in a medical college depend on a method of educational process organization, corresponding to aims and goals of professional education.

Keywords: teaching stuff, professional responsibility, junior medical specialist, educational process.

Подано до редакції 15.01.15
